

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПАВЛІШ Павло Васильович

УДК 347.754:347.96 (477)

**ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДОПОМОГИ
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2016

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
САФОНЧИК Оксана Іванівна,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
БАСАЙ Олег Вікторович,
Київський окружний адміністративний суд,
голова суду

кандидат юридичних наук
БРИЛЬОВ Олександр Анатолійович,
Приватне підприємство «Адвокатське бюро
«Морські консультації»,
адвокат, директор

Захист відбудеться «___» _____ 2016 року о ___ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.136.01 Міжнародного гуманітарного університету за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Міжнародного гуманітарного університету за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33.

Автореферат розісланий «___» _____ 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д.Г. Манько

Актуальність теми. З активним розвитком ринкових відносин та демократизацією українського суспільства питання надання юридичної допомоги стає дедалі актуальнішим. Закономірною реакцією на таку потребу стало різке збільшення кількості суб'єктів надання юридичної допомоги.

Позитивом ЦК України є наявність положень про договірну свободу, а також загальних положень про юридичну допомогу. Проте чинне цивільне законодавство не містить правової моделі для регулювання відносин щодо надання юридичної допомоги.

Життя кожної успішної людини неможливо без звернення за допомогою до юристів. Цивілізований спосіб ведення бізнесу, забезпечення життєдіяльності, захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб передбачає необхідність професійного юридичного супроводу кожного етапу господарської та іншої діяльності. Тому юридичні особи і фізичні особи з метою захисту своїх прав та інтересів дедалі частіше почали звертатися за правовою (юридичною) допомогою до компаній, які надають юридичні послуги на професійній основі.

Оцінюючи сучасний стан концептуальних розробок у цій сфері, потрібно визнати насамперед цінність наукових ідей учених-цивілістів про природу правової (юридичної) допомоги як об'єкта цивільних прав, а також договірних правовідносин з приводу надання правової допомоги, зокрема юридичної допомоги. Також існує значна кількість праць щодо окремих видів договірних зобов'язань з приводу надання деяких видів правової допомоги як юридичної допомоги. Проте у вітчизняній правовій літературі немає ґрунтовних наукових праць з висвітлення особливостей договорів про надання та припинення юридичної допомоги, оскільки на системному рівні проблема ця раніше не досліджувалася.

Конституція України закріплює право кожного на правову допомогу. Однак інші нормативно-правові акти поряд із правовою допомогою вживають терміни «юридична допомога», «юридична послуга», «захист». Використовуючи зазначені терміни, науковці та практики юридичної сфери часто ототожнюють їх, не з'ясовуючи змісту кожного. Такий підхід хибно змінює уявлення щодо цілісності системи юридичної допомоги, окресленої законодавчим регулюванням її надання та забезпечення.

Актуальність розгляду теми дисертаційного дослідження обумовлена також сучасним станом судової практики, що характеризується постійним зростанням кількості спорів, які впливають із порушення договірних зобов'язань у зазначеній сфері; наявністю суперечливих, інколи діаметрально протилежних точок зору на проблеми здійснення та захисту цивільних прав у фаховій науковій літературі.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що питання цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги за законодавством України є актуальними і з теоретичної, і з практичної точок зору, чим пояснюється доцільність обрання теми дисертаційного дослідження.

Теоретичну основу дослідження склали праці відомих учених-цивілістів: Ч.Н. Азімова, С.М. Бервено, М.І. Брагінського, С.Н. Братуся, В.А. Васильєвої, В.В. Вітрянського, Н.Ю. Голубевої, М.В. Гордона, О.В. Дзери, А.С. Довгерта, О.С. Іюффе, А.Ю. Кабалкіна, К.А. Карчевського, К.Г. Книгіна, О.А. Красавчикова, М.В. Кротова, Н.С. Кузнецової, В.С. Личко, В.В. Луця, Р.А. Майданика, Д.І. Мейєра, В.А. Ойгензіхта, В.Г. Олюхи, Г.А. Осетинської, Н.О. Саніахметової, М.М. Сібільова, Е.А. Суханова, Ю.К. Толстого, Р.Ю. Ханік-Посполітак, Є.О. Харитонова, Я.М. Шевченко, С.С. Шевчук, Е.Д. Шешеніна, Р.Б. Шишкіна, О.М. Щуковської та інших дослідників. При написанні дисертації проаналізована також інша численна вітчизняна і зарубіжна монографічна література та періодичні видання, що так чи інакше стосуються предмета дослідження.

Проте наукові праці з обраної тематики не відображають усіх існуючих проблем. Багато фундаментальних праць було написано за законодавством, що втратило чинність, та з урахуванням іншої державної політики і громадських підходів, виражених у нормах об'єктивного права, і тому є такими, що не відповідають сучасним реаліям.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія» «Методологічні засади вдосконалення цивільного законодавства» на 2011–2015 роки, яка є складовою плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011–2015 роки (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги на підставі системного узагальнення чинного національного законодавства, юридичної практики та зарубіжного законодавчого досвіду.

У зв'язку з поставленою метою вирішувалися такі завдання:

- здійснити аналіз огляду літератури та історичного розвитку за темою дослідження та обрати напрями дослідження;
- визначити та розкрити особливості договору про надання юридичної допомоги;
- визначити поняття і місце договору на надання юридичної допомоги в системі цивільно-правових договорів;

- охарактеризувати особливості суб'єктного складу договору про надання юридичної допомоги;
- визначити поняття та критерії кваліфікованої юридичної допомоги;
- проаналізувати зміст договору про надання юридичної допомоги;
- виявити особливості укладення, зміни та розірвання договору про надання юридичної допомоги;
- встановити особливості цивільно-правової відповідальності сторін за договором про надання юридичної допомоги;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства з досліджуваних питань.

Об'єктом дослідження є цивільні правовідносини, що складаються у сфері надання юридичної допомоги.

Предметом дослідження є цивільно-правова характеристика договору про надання юридичної допомоги за законодавством України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації складає система взаємопов'язаних загальнонаукових, спеціальних методів наукового дослідження, застосування яких забезпечує достовірність знання та вирішення поставлених цілей і завдань. У дисертації були використані такі методи: історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний, аналітико-синтетичний, логіко-юридичний. За допомогою історико-правового методу виявлено особливості становлення та еволюції законодавчого регулювання і наукових поглядів на договір надання юридичної допомоги (розділ 1). Порівняльно-правовий метод використано з метою з'ясування моделі цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги в різних галузях права (господарське, цивільне, сімейне) та правових системах деяких зарубіжних країн (розділ 2). Аналітико-синтетичний та системно-структурний методи застосовувалися при визначенні особливостей укладання та виконання договору надання послуг адвокатом, а також цивільно-правової відповідальності сторін за вищезазначеним договором (підрозділи 2.3, 3.1, 3.2). Логіко-юридичний метод дозволив проаналізувати зміст норм чинного законодавства України, які регулюють особливості припинення договору про надання юридичної допомоги, а також виявити недоліки цивільно-правової регламентації відносин сторін за договором про надання юридичної допомоги та обґрунтувати пропозиції з удосконалення законодавства в цій сфері (розділ 3).

Емпіричну основу дослідження становлять законодавчі та інші нормативно-правові акти України та деяких зарубіжних країн, а також матеріали судової практики України.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших у вітчизняній науці спеціальним комплексним дослідженням договору про надання юридичної допомоги за законодавством України,

на основі якого обґрунтовано нові наукові положення та розроблено пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання в цій сфері.

Наукова новизна дисертаційного дослідження відображена в таких положеннях:

уперше:

– сформульовано висновок про те, що договір про надання юридичної допомоги має низку особливих рис, які відрізняють його від багатьох подібних зобов'язань. У зв'язку з чим доведено, що досліджуваний договір характеризується специфічним предметом (дії з надання кваліфікованої юридичної допомоги спрямовані на реалізацію, охорону та захист прав та інтересів особи), суб'єктним складом (з одного боку, виконавцем, яким виступає саме фахівець у галузі права, та, з іншого боку, замовником – фізичною або юридичною особою, яка потребує юридичної допомоги) та фідучіарним характером (тобто особливою фідучіарною довірою сторони, яка потребує юридичної допомоги, та особи, яка таку допомогу надає);

– сформульовано висновок про те, що запровадження на законодавчому рівні положення щодо обов'язковості представництва інтересів особи в суді лише адвокатом є недоцільним, у зв'язку з чим пропонується виділяти суб'єктивні та об'єктивні фактори. Об'єктивні фактори обумовлені тим, що це: 1) істотно звузить обсяг прав осіб на одержання юридичної допомоги; 2) призведе до встановлення монополії на представництво інтересів у суді не лише з кримінальних справ, але й з цивільних; 3) призведе до збільшення вартості надання юридичної допомоги; 4) призведе до необхідності залучення адвоката для участі в судових засіданнях не лише фізичними, але й юридичними особами. Суб'єктивні фактори обумовлені тим, що це: 1) позбавляє особу можливості самостійно представляти свої інтереси в суді; 2) унеможливує фахівців у сфері надання юридичної допомоги, які з будь-яких причин не отримали відповідного свідоцтва адвоката, надавати таку допомогу; 3) позбавляє особу можливості обирати того фахівця, якому вона довіряє, оскільки договір про надання юридичної допомоги обумовлений фідучіарним характером; 4) звужує коло осіб, які можуть надавати юридичну допомогу, що призведе до ускладнення процедури обрання фахівця у сфері надання юридичної допомоги;

– розроблено класифікацію договорів про надання юридичної допомоги за наступними критеріями: 1) в залежності від форми пропонується виділяти усні та письмові; 2) з урахуванням наявності або відсутності еквівалентності відносин – відплатні та безвідплатні; 3) в залежності від змісту пропонується виділяти: а) договори про надання юридичної допомоги у формі юридичного консультування та інформування; б) договори про надання юридичної допомоги у формі

професійного представництва; в) договори про надання юридичної допомоги у формі процесуального представництва;

– пропонується систематизувати підстави, за якими договір про надання юридичної допомоги може бути припинений, у залежності від волі суб'єктів договірних відносин: 1) залежні від волі суб'єктів (суб'єктивні підстави); 2) не залежні від волі суб'єктів (об'єктивні підстави);

– з метою захисту прав та інтересів особи, якій надається юридична допомога, пропонується внести зміни до ст. 906 ЦК України шляхом включення до неї ч. 3 такого змісту: «Моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі у зв'язку з невиконанням та/або неналежним виконанням договору про надання послуг, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини»;

удосконалено:

– визначення договору надання послуг адвокатом, під яким слід розуміти таке правовідношення, що виникає з єдиної правової мети двох або більше суб'єктів з приводу діяльності, яка спрямована на виникнення або зміну правовідносин і має корисний ефект для послугоотримувача;

– тезу про те, що, з метою регламентації спеціальних випадків припинення договору на надання послуг особою, яка надає юридичну допомогу, і, як наслідок, запобігання можливості виникнення конфліктних ситуацій між зазначеною особою і довірительом (з повернення гонорару, сплаченого адвокатуві, кваліфікації як належної фактично наданої юридичної допомоги, а іноді й у ситуаціях запобігання порушенням діями особи, яка надає допомогу, прав інших осіб і т. д.), запропонована класифікація спеціальних підстав припинення: 1) підстави, які характеризуються неможливістю юриста взагалі приймати доручення на ведення справи, які виявилися після укладення правочину; 2) підстави, пов'язані з призупиненням статусу адвоката (ст. 31 ЗУ «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»); 3) підстави, пов'язані з припиненням статусу адвоката (ст. 32 ЗУ «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»);

набуло подальшого розвитку:

– теза про те, що договір на надання юридичної допомоги необхідно розглядати як змішаний договір, що містить елементи договорів платного та безоплатного надання послуг, доручення, підряду;

– теза про те, що доцільно застосовувати щодо фахівця в галузі права, який надає юридичну допомогу, за фактом надання некваліфікованої юридичної допомоги, на вибір клієнта один із таких заходів цивільно-правового впливу, як надання юридичної допомоги заново, компенсація витрат клієнта, який звернувся за юридичною допомогою, або повернення сплаченого гонорару за договором платного надання юридичної допомоги фахівцем у галузі права, незалежно від зазначених витрат, пов'язаних з виконанням зобов'язань за договором.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його матеріали можуть бути використані у:

науково-дослідній сфері – для подальшої розробки даної проблеми і вивчення особливостей цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги;

правотворчості – для вдосконалення законодавства України шляхом внесення відповідних змін до ЦК України, Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність»;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення судової практики при вирішенні судами спорів, пов'язаних із визначенням поняття, змісту, порядку укладання, виконання та припинення договору про надання юридичної допомоги;

навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Цивільне право України», «Цивільне процесуальне право», спеціальних курсів «Зобов'язальне право», «Адвокатура», при підготовці робочих програм, методичних рекомендацій та посібників із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дослідження. Дисертація була виконана та обговорена на кафедрі цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Основні результати дослідження, теоретичні висновки і положення роботи відображені у виступах на регіональних та міжнародних наукових конференціях, засіданнях круглих столів, зокрема: міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (15–16 травня, 2015 р., м. Одеса); міжнародній науковій конференції «Римське право і сучасність» (29 травня 2015 р., м. Одеса); круглому столі «Від засад римського права до приватного права ЄС» (29 травня 2015 р., м. Одеса); інтернет-конференції «Цивілістичні читання, присвячені пам'яті І.В. Шерешевського «Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС» (11 грудня 2015 р., м. Одеса); круглому столі «Роль принципів DCFR в імплементації угоди про асоціацію ЄС – Україна» (12 грудня 2015 р., м. Одеса); міжнародній інтернет-конференції «Досвід правових реформ України та Республіки Молдова на шляху до євроінтеграції» (28 березня 2016 р., м. Одеса).

Публікації. Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження знайшли відображення в 11 публікаціях за темою дослідження, у тому числі 5 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, та 1 статті, опублікованій у зарубіжному виданні.

Структура дисертації визначається метою і предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків і списку використаних джерел із 209 найменувань. Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, зазначається зв'язок обраної теми з планами науково-дослідницьких робіт, формулюються мета та завдання дослідження, визначаються об'єкт, предмет і використані методи дослідження, викладається наукова новизна роботи, висвітлюються практичне значення й апробація результатів дослідження, зазначаються публікації та структура дисертації.

Розділ 1 «Огляд літератури та вибір напрямів дослідження» складається з двох підрозділів, присвячених постановці проблеми, дослідженню стану вивчення проблеми, визначенню методологічного підґрунтя дослідження.

Підрозділ 1.1. «Огляд літератури та законодавства України за темою дослідження» присвячено історичному екскурсу у становлення та еволюцію поглядів на досліджуване питання, вивченню світового і вітчизняного досвіду соціально-економічних перетворень та їх правового забезпечення у сфері надання юридичної допомоги, а також аналізу наукових праць правознавців, які спеціально або опосередковано торкаються досліджуваних питань.

Серед перших дослідників цивільно-правових відносин, що виникають з договору про надання юридичної допомоги, у радянському та сучасному українському цивільному праві були такі вчені-юристи, як А.М. Баранов, А.М. Бірюкова, М.І. Брагінський, С.Д. Гусарев, В.С. Личко, П.Г. Марфіцин, Г.В. Плахотник, Ю.Г. Рябчиць, М.В. Удод та ін., праці яких і до цього часу є основним підґрунтям для науковців та практиків при вирішенні питань стосовно договорів надання юридичної допомоги та принципів відповідальності учасників вищезазначених правовідносин за неналежне виконання зобов'язань.

Проте з активним розвитком ринкових відносин, впливом євроінтеграційних процесів та демократизацією українського суспільства питання надання юридичної допомоги стає дедалі актуальнішим. Закономірною реакцією на таку потребу стало різке збільшення кількості суб'єктів надання правової допомоги, зміни акцентів у державному регулюванні надання юридичної допомоги.

Огляд літератури дозволив дійти висновку про те, що, попри значну увагу науковців до означеної проблеми, цивільним законодавством України, а також іншими нормативними актами саме поняття «юридична допомога» не надано. Аналіз нормативно-правових актів та праць учених-цивілістів дав змогу вбачати, що правова допомога є ширшим поняттям від поняття «юридична допомога», яке є вужчим поняттям (правова допомога охоплює всі види юридичної допомоги). Визначаючи співвідношення правової та юридичної допомоги, можна говорити про ціле та частину, оскільки правова

допомога перебуває в системі загальнообов'язкових, формально-визначених правил поведінки, які встановлюються, охороняються і гарантуються державою з метою врегулювання найважливіших суспільних відносин, а її основою є адресність надання конкретній особі, в якій потреби в такій допомозі можуть бути одночасно в декількох правових площинах.

Відсутність чіткого визначення поняття «юридична допомога» як у законодавчих актах, так і в наукових дослідженнях підштовхує до пошуку такої дефініції на основі розкриття логістичного значення слова «юридичний» з метою виявлення змісту означеної допомоги.

Зазначається, що, незважаючи на те, що українське законодавство у сфері надання юридичної допомоги було розроблено з урахуванням нових ринкових відносин і в цілому відповідає міжнародним стандартам, воно не позбавлено недоліків і внутрішніх суперечностей, які негативно відображаються на правозастосовчій діяльності.

Підрозділ 1.2. «Класифікація договорів про надання юридичної допомоги» присвячений застосуванню комплексного підходу до дослідження, а саме методу наукового пізнання, спрямованого на поділ деякої досліджуваної сукупності об'єктів, що мають певні властивості в упорядкуванні та систематизації групи за допомогою ідеалізованої моделі або типу, що дало змогу вивчити питання класифікації договорів про надання юридичної допомоги.

Питання класифікації договорів про надання юридичної допомоги є досить широким, і межі дослідження не дають можливості висвітлити всі його аспекти. Тому основну увагу приділено поділу досліджуваних договорів на види на підставі ознак, що віддзеркалюють їх правові особливості, з урахуванням чинного нормативно-правового регулювання та існуючих наукових тенденцій.

Проблема визначення критеріїв поділу договорів про надання юридичної допомоги в цивільній сфері зумовлюється такими обставинами, як: постійне виникнення нових видів юридичної допомоги; відсутність єдиного підходу в розумінні особливостей юридичної допомоги як правової категорії; відсутність загальноприйнятого підходу до номенклатури (переліку) видів юридичної допомоги в залежності від сфери цивільної діяльності; відсутність належної нормативно-правової регламентації договорів про надання юридичної допомоги в цивільно-правовій сфері.

На підставі аналізу юридичної літератури та законодавства розроблено авторську класифікацію договорів про надання юридичної допомоги за формою, змістом та дією: договори про надання оплатної юридичної допомоги; договори про надання безоплатної юридичної допомоги; договори про надання юридичної допомоги у формі юридичного консультування та інформування; договори про надання юридичної допомоги у формі професійного представництва; договори про надання юридичної допомоги

у формі процесуального представництва; договори про надання юридичної допомоги у формі захисту.

Розділ 2 «Загальна характеристика договору про надання юридичної допомоги» складається з трьох підрозділів і присвячений дослідженню цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги, аналізу та визначенню поняття договору надання юридичної допомоги, визначенню його змісту та цивільно-правової відповідальності сторін за зазначеним договором.

У підрозділі 2.1. «Поняття договору про надання юридичної допомоги та його види» звертається увага на те, що в сучасному цивільному законодавстві України договір про надання юридичної допомоги окремо не виділяється. Сам термін «договір» у цивільному праві є багатозначним: він охоплює такі правові явища, як юридичний факт (правочин), породжене ним правовідношення і письмовий документ, у якому закріплюється факт установаження між сторонами зобов'язального правовідношення.

Кваліфікована юридична допомога характеризується процесом надання такої допомоги фахівцями в галузі права, що спрямована на досягнення бажаного результату шляхом правильного трактування фахівцями в галузі права та застосування ними правових норм, виявлення юридичної грамотності при складанні процесуальних документів, недопущення юридичних помилок, прийняття своєчасних і законних рішень.

Обов'язковим елементом поняття кваліфікованої юридичної допомоги є вимога дотримання фахівцями в галузі права професійних норм та юридичної грамотності, на підставі чого є необхідність нормативно-правового закріплення загальних правил, прав та обов'язків фахівців у галузі права (адвокати, нотаріуси тощо), які мають право надавати юридичну допомогу.

Встановлено, що договір надання юридичної допомоги передбачає цивільне зобов'язання, а тому відповідно до ст. 626 ЦК України є цивільно-правовим договором. Відповідно до зазначеної статті ЦК України, договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Подібне поняття договору відображено також у п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Цивільно-правовим договором можна вважати такі домовленості, які приводять до виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин, тобто які набувають форми правочину.

Отже, можна дійти висновку, що за правовою природою договір надання юридичної допомоги є змішаним договором, що містить елементи декількох різних договорів відносно однієї мети, який має абсолютний характер правовідносин між фахівцем у галузі права та замовником, тобто «довірителем», що передбачає зобов'язання фахівця в галузі права надати

кваліфіковану юридичну допомогу замовникові, а зобов'язання останнього, як правило, – сплатити за цю допомогу.

У *підрозділі 2.2. «Сторони договору про надання юридичної допомоги»* встановлено, що в умовах динамічно мінливого законодавства і розвиненої бюрократичної системи людини, яка не має спеціальної юридичної освіти, нелегко буває зорієнтуватися у виникаючих юридичних питаннях і відстояти свої інтереси. Юридична допомога включає: правові консультації (як письмові, так і усні); підготовку відповідних юридичних та процесуальних документів для надання в різні інстанції (заяв, у тому числі позовних, скарг, клопотань, претензій, запитів, угод, договорів тощо); судову допомогу; представлення інтересів громадян у різних несудових організаціях та установах; юридичну допомогу в будь-яких переговорах тощо.

Зроблено висновок, що запровадження на законодавчому рівні положення щодо обов'язковості представництва інтересів особи в суді лише адвокатом є недоцільним, у зв'язку з чим пропонується виділяти суб'єктивні та об'єктивні фактори.

Доведено, що надавати юридичну допомогу особам, які її потребують, можуть не лише адвокати, а й інші фахівці в галузі права, які мають вищу юридичну освіту та право на здійснення такого виду діяльності. Однак в Україні сьогодні відсутній правовий механізм регулювання та контролю за діяльністю фахівців у галузі права, які не входять до адвокатських об'єднань, що, у свою чергу, може призвести до неналежного виконання останніми своїх повноважень. Для того, щоб надання юридичної допомоги було більш ефективним з боку обох вищезазначених суб'єктів та для створення між ними добросовісної конкурентоспроможності, необхідно на законодавчому рівні закріпити права та обов'язки фахівців у галузі права (юристів-фахівців), які не є адвокатами, гарантії їхньої діяльності та види відповідальності за неналежне виконання останніми своєї професійної діяльності.

Пропонується надати визначення особи, яка може надавати юридичну допомогу (окрім адвоката): фахівці в галузі права (юристи-фахівці), які мають вищу юридичну освіту, право на здійснення діяльності за договором надання юридичної допомоги щодо захисту прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, передачі останнім доступної правової інформації з приводу проблемної правової ситуації, взаємодіють із суб'єктом отримання допомоги з метою виявлення правових шляхів вирішення проблемних правових ситуацій із з'ясуванням шляхів реалізації обраного рішення, складають юридичні відповідно оформлені документи.

У *підрозділі 2.3. «Зміст договору про надання юридичної допомоги за законодавством України»* відмічається, що зміст договору – це умови, за яких досягнуто згоду сторін. Договір вважається укладеним при

дотриманні двох необхідних умов: 1) сторони мають досягти згоду з усіх істотних умов договору; 2) досягнута сторонами правочину домовленість за своєю формою має відповідати вимогам, що пред'являються до такого роду договорів.

Згідно з п. 2 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», якісна юридична допомога має відповідати таким ознакам: 1) здійснюватися на професійній основі (тільки за наявності вищої юридичної освіти); 2) особами, які отримали статус адвоката в установленому законом порядку; 3) з метою захисту прав, свобод і інтересів юридичних і фізичних осіб, а також забезпечення їм доступу до правосуддя. Зроблено висновок про те, що якісна юридична допомога буде такою тільки в тому разі, якщо адвокат належним чином здійснює захист прав, свобод та інтересів свого клієнта, а також забезпечує йому доступ до правосуддя.

Пропонований перелік прав і обов'язків сконструйований за змістом цивільного законодавства та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Так, фахівець у галузі права (юрист-фахівець) та/чи адвокат зобов'язаний: учиняти дії з надання кваліфікованої юридичної допомоги за завданням замовника відповідно до його потреб; з урахуванням характеру зв'язку особисто виконувати доручення, що дав йому клієнт; на вимогу довірителя інформувати про хід виконання доручення; надавати звіт, якщо це передбачено умовами договору, про виконання послуги, у тому числі з наданням виправдувальних документів, що підтверджують ті чи інші витрати фахівця в галузі права (юриста-фахівця) та/чи адвоката; додатковим обов'язком може бути і повернення документів, інформації, що міститься на матеріальних носіях, переданих фахівцеві в галузі права (юристу-фахівцеві) та/чи адвокату для надання юридичної допомоги, у тому числі на нього покладаються обов'язки, що визначаються відповідним професійним статусом. Довіритель у свою чергу зобов'язаний: надати необхідну інформацію з метою виконання доручення; оплатити узгоджену винагороду фахівцеві в галузі права (юристу-фахівцеві) та/чи адвокату, компенсувати витрати, пов'язані з виконанням доручення, приймати виконання за договором; та інше, передбачене домовленістю сторін.

Зроблено висновок, що предметом договору про надання юридичної допомоги є дії з надання кваліфікованої юридичної допомоги, спрямовані на реалізацію, охорону і захист прав та інтересів особи та досягнення згоди між виконавцем (фахівець у галузі права) та замовником (фізична або юридична особа), який потребує юридичної допомоги, про характер, зміст, обсяг взаємних дій, щодо яких устанавлюються взаємні права та обов'язки після укладення договору про надання юридичної допомоги (правочин).

Звідси кваліфікована юридична допомога характеризується процесом надання такої допомоги фахівцями в галузі права, що спрямована на досягнення бажаного результату шляхом правильного трактування фахівцями в галузі права та застосування ними правових норм, виявлення юридичної грамотності при складанні процесуальних документів, недопущення юридичних помилок, прийняття своєчасних і законних рішень. Обов'язковим елементом поняття кваліфікованої юридичної допомоги є вимога дотримання фахівцями в галузі права професійних норм та юридичної грамотності, на підставі чого є необхідність нормативно-правового закріплення загальних правил, прав та обов'язків фахівців у галузі права (адвокати, нотаріуси тощо), які мають право надавати юридичну допомогу.

У **Розділі 3 «Укладання, реалізація та припинення договору про надання юридичної допомоги»**, який складається з трьох підрозділів, здійснено аналіз порядку укладення та припинення договору про надання юридичної допомоги.

У **підрозділі 3.1. «Порядок укладення та реалізації договору про надання юридичної допомоги»** акцентується увага на тому, що досягнення сторонами договору згоди з усіх істотних умов є процесом укладення договору, при цьому зазначене досягнення згоди повинно тягнути за собою виникнення юридичного факту, тобто укладення договору. У ЦК України звертається увага на використання визначень: «належна форма», «досягнення згоди» та «всі істотні умови», які відображені в п. 1 ст. 638 ЦК України.

За договором про надання юридичної допомоги одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати допомогу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену допомогу, у разі якщо договором не встановлено інше.

Порядок укладання договору визначається ст. 638 ЦК України і передбачає наявність двох етапів (стадій) у процесі укладання договору: 1) пропозиція однієї сторони звернена до іншої щодо вступу в договірні відносини (оферта); 2) прийняття пропозиції іншою стороною (акцепт).

За загальним правилом договір визнається укладеним у момент отримання акцепту особою, яка направила оферту. Якщо ж згідно із законом потрібна передача майна або державна реєстрація договору, він визнається укладеним з моменту такої передачі або реєстрації (ст. 640 ЦК України).

При укладенні договору надання юридичної допомоги важливе значення має визначення моменту виникнення договірної зв'язку. Факт наявності договірної зв'язку важливий не сам по собі, а остільки, оскільки він породжує ті правові наслідки, на які мають право розраховувати сторони договору.

Якщо відбулося укладення договору в письмовій формі (шляхом укладання правочину), то є вагомими підстави для визначеності прав і обов'язків, стійкості відносин, гарантованої відповідальності сторін за договором, у чому зацікавлений громадянський оборот, і тут факт наявності договірних відносин визначити неважко.

Зроблено висновок, що дуже важливо, щоб на законодавчому рівні було закріплено право юриста-фахівця та/або адвоката укласти в усній формі договір про надання юридичної допомоги, здійснення захисту чи представництва в разі, коли укладення письмового договору є неможливим, а особа потребує невідкладного надання правової допомоги.

У **підрозділі 3.2. «Цивільно-правова відповідальність сторін за договором про надання юридичної допомоги»** аналізується положення цивільного законодавства України, яке не встановлює спеціальних норм, що регулюють майнову відповідальність фахівця в галузі права, який надає юридичну допомогу, за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань, що випливають з договору про надання юридичної допомоги. У зв'язку з цим уявляється необхідним притягнення зазначеного фахівця до відповідальності на загальних підставах, передбачених ЦК України. Підставою цивільно-правової відповідальності фахівця в галузі права є ненадання або неналежне надання юридичної допомоги. При застосуванні відповідальності необхідно враховувати дії самого клієнта і наявність його вини.

Крім таких загальних і спеціальних заходів відповідальності, як відшкодування збитків, стягнення договірної неустойки, пропонується на законодавчому рівні передбачити і компенсацію моральної шкоди з договору доручення. Моральна шкода обумовлена в даному разі наданням некваліфікованої юридичної допомоги, що призвела до фізичних та моральних страждань довірителя або особи, яку він призначив. Враховуючи, що моральна шкода відшкодовується лише у випадках, передбачених законом, пропонується внести зміни до ст. 906 ЦК України шляхом включення до неї ч. 3 такого змісту: «Моральну шкоду, завдану фізичній або юридичній особі у зв'язку з невиконанням та/або неналежним виконанням договору про надання послуг, відшкодовує особа, яка її завдала, за наявності її вини».

Визначення обсягу і розміру шкоди, що підлягає компенсації, здійснюється відповідно до чинного законодавства України. Упущена вигода може існувати, але її причиною є не дії особи, що надає юридичну допомогу, а дії особи, яка порушила суб'єктивне право, тому збитки у вигляді упущеної вигоди відшкодуванню довірителеві не підлягають.

Пропонується шляхом спеціальної вказівки в цивільному законодавстві України застосовувати щодо особи, яка надає юридичну допомогу, за фактом надання некваліфікованої юридичної допомоги,

у разі наявності реальної можливості, на вибір клієнта один із таких заходів законодавчого впливу, як надання юридичної допомоги заново, компенсація витрат клієнта, який звернувся за юридичною допомогою, або повернення сплаченого гонорару, оплатне надання юридичної допомоги фахівцем у галузі права незалежно від зазначених витрат, пов'язаних з виконанням зобов'язань за договором, компенсація завданої матеріальної та моральної шкоди в розмірах, визначених законом. При цьому при укладенні договору про надання юридичної допомоги фахівець у галузі права та замовник можуть передбачити відповідну відповідальність, визначену диспозитивною нормою за надання некваліфікованої юридичної допомоги, або інші випадки невиконання умов договору.

У *підрозділі 3.3. «Припинення договору про надання юридичної допомоги»* аналізується нормативно-правове регулювання підстав припинення договору про надання юридичної допомоги. Доведено, що за цивільним законодавством України підставами для припинення договору надання юридичної допомоги служить на загальних засадах угода сторін, істотне порушення договору або інші обставини, передбачені законом чи договором. Припинити або змінити можна тільки такий договір, який визнається дійсним. При припиненні договору надання юридичної допомоги за угодою сторін підстави такої угоди мають правове значення лише для визначення наслідків розірвання або зміни договору, але не для оцінки законності угоди сторін. Обов'язковою умовою зміни або розірвання договору в судовому порядку на вимогу однієї із сторін є дотримання спеціальної досудової процедури врегулювання спору безпосередньо між сторонами договору.

Пропонується систематизувати підстави, за якими договір про надання юридичної допомоги може бути припинений, таким чином: залежно від волі суб'єктів договірних відносин їх слід розділити на дві групи: 1) залежні від волі суб'єктів (суб'єктивні підстави); 2) не залежні від волі суб'єктів (об'єктивні підстави).

ВИСНОВКИ

У **Висновках** сформульовано найбільш істотні положення і пропозиції, рекомендації щодо вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги.

1. Договір про надання юридичної допомоги сьогодні має дуже широке застосування. Він використовується всюди, де йдеться про вчинення дій чи здійснення певної діяльності юридичного характеру: надання консультацій (усних чи письмових) з правових питань, підготовка правових висновків, складання різних юридичних документів (заяв, скарг тощо), здійснення

представництва інтересів фізичних або юридичних осіб у судах, надання правових рекомендацій тощо. Причому зазначену юридичну конструкцію – договір про надання юридичної допомоги – суб'єкти надання юридичної допомоги використовують нерідко незалежно від результату їхніх дій (діяльності): чи має він уречевлену (матеріальну) форму, віддільну від самих дій, чи виражається лише в певному корисному ефекті, що споживає замовник (клієнт) під час їх здійснення. Як наслідок – неправильне застосування норм ЦК України, а саме глав 61 та 63. Зазначена обставина обумовлена тим, що уявлення про договір щодо надання юридичної допомоги не завжди є однозначним. Це виражається у відсутності єдиної думки відносно суті предмета договору, співвідношення його із суміжними договорами, розподілу ризиків різного роду між сторонами названого договору, випадків прояву «подвійності» цього договору.

2. Цивільне законодавство України, а також інші нормативні акти самого поняття «юридична допомога» не надали. Аналізуючи нормативно-правові акти та праці вчених-цивілістів, вбачаємо, що правова допомога є ширшим поняттям за поняття «юридична допомога», яка є вузьким поняттям (правова допомога охоплює всі види юридичної допомоги).

Визначаючи співвідношення правової та юридичної допомоги, говоримо про ціле та частину, оскільки правова допомога міститься в системі формально-визначених, загальних та обов'язкових правил поведінки, які встановлюються, охороняються і гарантуються державою з метою врегулювання найважливіших суспільних відносин, а її основою є адресність надання конкретній особі, в якій потреби в такій допомозі можуть бути одночасно в декількох правових площинах.

3. Договір про надання юридичної допомоги має застосовуватися у випадках, коли: 1) дії (діяльність) суб'єкта здійснення юридичної практики безпосередньо спрямовані на замовника; 2) результат дій (діяльності) виконавця є невіддільним від самого процесу їх учинення (здійснення) та споживається замовником безпосередньо в процесі здійснення такої діяльності (вчинення дій); 3) результат дій (діяльності) суб'єкта, що здійснює діяльність у сфері права, не має уречевленого, упредметненого виразу (форми).

4. Різновидом договору про надання юридичної допомоги є договір доручення щодо представництва інтересів замовника (фізичних або юридичних осіб) у судах, ведення від його імені переговорів з юридичних питань з контрагентами замовника тощо. Іншими словами, договором доручення охоплюються такі юридичні послуги виконавця, які спрямовані на здійснення юридично значимих дій, тобто дій, що тягнуть за собою виникнення, зміну або припинення прав та обов'язків у замовника щодо третіх осіб.

5. Якщо в договір включаються й умови про надання виконавцем замовникові певних матеріальних результатів його дій чи діяльності (проекти договорів, заяв, скарг, правових висновків та інших юридичних документів) і це супроводжується наданням консультації щодо використання цих документів, то такий договір набуває змішаного характеру і містить елементи договору підряду та договору надання юридичної допомоги. Причому предметом такого змішаного договору охоплюватимуться дії виконавця в різних формах, у тому числі у формі підготовки проектів процесуальних документів, які підписує сам замовник.

6. Якщо договір між суб'єктом юридичної практики та замовником містить умову про надання консультації щодо певних питань та представлення інтересів замовника в суді, має також йтися про змішаний договір з елементами договору про надання юридичної допомоги та договору доручення.

7. Зважаючи на вищевикладене, під час дисертаційного дослідження встановлено, що договір надання юридичної допомоги передбачає цивільне зобов'язання, а тому відповідно до ст. 626 ЦК України є цивільно-правовим договором. Відповідно до зазначеної статті ЦК України, договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Подібне поняття договору відображено також в п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Цивільно-правовим договором можна вважати такі домовленості, які приводять до виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин, тобто які набувають форми правочину.

8. Надавати юридичну допомогу громадянам, які її потребують, можуть не лише адвокати, а й інші фахівці в галузі права, які мають вищу юридичну освіту та право на здійснення такого виду діяльності.

У зв'язку з цим пропонується надати таке визначення *особи, яка може надавати юридичну допомогу* (окрім адвоката) – *фахівці в галузі права*, які мають вищу юридичну освіту, право на здійснення діяльності за договором надання юридичної допомоги щодо захисту прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, передачі останнім доступної правової інформації з приводу проблемної правової ситуації, взаємодіють із суб'єктом отримання допомоги з метою виявлення правових шляхів вирішення проблемних правових ситуацій із з'ясуванням шляхів реалізації обраного рішення, складають юридичні відповідно оформлені документи тощо.

9. Кваліфікована юридична допомога характеризується процесом надання такої допомоги фахівцями в галузі права, що спрямована на досягнення бажаного результату шляхом правильного трактування фахівцями в галузі права та застосування ними правових норм, виявлення юридичної грамотності при складанні процесуальних документів, недопущення юридичних помилок, прийняття своєчасних і законних рішень.

10. Пропонується шляхом спеціальної вказівки в цивільному законодавстві України застосовувати щодо особи, яка надає юридичну допомогу, за фактом надання некваліфікованої юридичної допомоги, у разі наявності реальної можливості, на вибір клієнта один із таких заходів законодавчого впливу, як надання юридичної допомоги заново, компенсація витрат клієнта, який звернувся за юридичною допомогою, або повернення сплаченого гонорару, оплатне надання юридичної допомоги фахівцем у галузі права незалежно від зазначених витрат, пов'язаних з виконанням зобов'язань за договором, компенсація завданої матеріальної та моральної шкоди в розмірах, визначених законом.

11. За цивільним законодавством України підставами для припинення договору надання юридичної допомоги служать на загальних засадах згода сторін, істотне порушення договору або інші обставини, передбачені законом чи договором. Припинити або змінити можна тільки такий договір, який визнається дійсним. При припиненні договору надання юридичної допомоги за угодою сторін підстави такої угоди мають правове значення лише для визначення наслідків розірвання або зміни договору, але не для оцінки законності угоди сторін. Обов'язковою умовою зміни або розірвання договору в судовому порядку на вимогу однієї із сторін є дотримання спеціальної досудової процедури врегулювання спору безпосередньо між сторонами договору.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Павліш П.В. Поняття договору надання юридичних послуг та його місце в системі цивільно-правових договорів / П.В. Павліш // Часопис цивілістики : наук.-практ. журн. – 2015. – Вип. 18. – С. 139-144.

2. Павліш П.В. припинення договору надання юридичних послуг / П.В. Павліш // Часопис цивілістики : наук.-практ. журн. – 2015. – Вип. 19. – С. 104-108.

3. Павліш П.В. Суб'єкти надання юридичної допомоги / П.В. Павліш // Часопис цивілістики : наук.-практ. журн. – 2016. – Вип. 20. – С. 140-146.

4. Павліш П.В. Порядок укладання договору надання юридичної допомоги / П.В. Павліш // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія: Юридичні науки. – Херсон, 2016. – Вип. 1, т. 1. – С. 144-147.

5. Павліш П. Відповідальність за надання не кваліфікаційної юридичної допомоги / П. Павліш // National law journal: theory and practice. – 2016. – № 1/1 (17). – С. 15-18.

6. Павліш П.В. Поняття договору надання юридичних послуг за законодавством України / П.В. Павліш // Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України : матеріали міжнар.

наук.-практ. конф., 15–16 травня 2015 р., м. Одеса. – О. : Юрид. літ., 2015. – С. 497-499.

7. Павліш П.В. Правова природа договору про надання юридичних послуг за законодавством України / П.В. Павліш // Римське право і сучасність: матеріали міжнар. наук. конф., 29 травня 2015 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2015. – С. 81-83.

8. Павліш П.В. До питання при визначення договору надання юридичних послуг в системі цивільно-правових договорів / П.В. Павліш // Від засад римського права до приватного права ЄС : матеріали круглого столу, 29 травня 2015 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2015. – С. 74-77.

9. Павліш П.В. Деякі питання відповідальності за надання некваліфікованої юридичної допомоги / П.В. Павліш // Цивілістичні читання, присвячені пам'яті І.В. Шерешеського «Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС» : матеріали інтернет-конф., 11 грудня 2015 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2015. – С. 114-117.

10. Павліш П.В. До питання про відповідальність сторін за договором надання юридичної допомоги / П.В. Павліш // Роль принципів DCFR в імплементації угоди про асоціацію ЄС – Україна : матеріали круглого столу, 12 грудня 2015 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2015. – С. 63-68.

11. Павліш П.В. До питання про співвідношення понять «юридична допомога» та «правова допомога» за законодавством України / П.В. Павліш // Досвід правових реформ України та Республіки Молдова на шляху до євроінтеграції : матеріали міжнар. інтернет-конф., 28 березня 2016 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2015. – С. 52-55.

АННОТАЦІЯ

Павліш П.В. Договір про надання юридичної допомоги за законодавством України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2016.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних і практичних проблем договору про надання юридичної допомоги на підставі системного узагальнення чинного національного законодавства, юридичної практики та зарубіжного законодавчого досвіду.

У дисертації визначаються поняття, підстави, умови та особливості договору про надання юридичної допомоги. Дається загальна характеристика договору про надання юридичної допомоги, цивільно-правової відповідальності сторін за вищезазначеним договором, визначаються підстави та умови такої відповідальності. Досліджуються

особливості припинення договору про надання юридичної допомоги та його правові наслідки.

Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України з питань цивільно-правового регулювання договору про надання юридичної допомоги.

Ключові слова: договір, послуга, юридична допомога, правова допомога, адвокат, юрист-фахівець.

АННОТАЦІЯ

Павліш П.В. Договор об оказании юридической помощи по законодательству Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2016.

Диссертация посвящена комплексному исследованию теоретических и практических проблем гражданских правоотношений, возникающих из договора об оказании юридической помощи, на основании системного обобщения действующего национального законодательства, юридической практики и зарубежного законодательного опыта.

В диссертации определяются понятие, основания, условия и особенности договора об оказании юридической помощи. Дается общая характеристика договора об оказании юридической помощи, гражданско-правовой ответственности сторон по вышеуказанному договору, определяются основания и условия такой ответственности. Исследуются особенности прекращения договора об оказании юридической помощи и его правовые последствия.

Предложена классификация договоров об оказании юридической помощи в зависимости от формы, содержания и действия: 1) договоры об оказании платной юридической помощи; 2) договоры об оказании безвозмездной юридической помощи; 3) договоры об оказании юридической помощи в форме юридического консультирования и информирования; 4) договоры об оказании юридической помощи в форме профессионального представительства; 5) договоры об оказании юридической помощи в форме процессуального представительства.

Предложен и рассмотрен механизм определения ответственности сторон договора об оказании юридической помощи в зависимости от: объема причиненного вреда; субъекта, которому причинен вред; наличия или отсутствия вины; характеристики гражданско-правового нарушения. В связи с этим предлагается, кроме таких мер ответственности, как возмещение убытков, взыскание неустойки и др., на законодательном

уровне предусмотреть и возмещение морального вреда за оказание неквалифицированной юридической помощи.

Сформулированы предложения по усовершенствованию действующего законодательства Украины по вопросам гражданско-правового регулирования договора об оказании юридической помощи.

Ключевые слова: договор, услуга, юридическая помощь, правовая помощь, адвокат, юрист-специалист.

SUMMARY

Pavlish P.V. Legal services agreement under applicable laws of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for Cand. Sc. Law degree in specialty 12.00.03 – civil law and civil procedure; family law; private international law. – National University “Odessa Law Academy”, Odessa, 2016.

The thesis is devoted to comprehensive research of theoretical and practical problems of legal services agreement based on system generalization of current national legislation, legal practice and international legislative experience.

The thesis outlines notions, grounds, terms and peculiarities of legal services agreement. The thesis gives general definition to legal services agreement, civil liability of contracting parties, grounds and terms of such liability. The paper examines aspects for termination of legal services agreement and its legal consequences.

Proposals concerning improvement of current Ukrainian legislation on regulatory matters of legal services agreement are couched in this thesis.

Keywords: agreement, service, legal assistance, judicial assistance, attorney-at-law, legal professional.

Підписано до друку __. __. 2016.
Формат 60x90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ПП «Фенікс»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.